

Rolnummers 2209 en 2294
Arrest nr. 147/2002 van 15 oktober 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over de artikelen 205 en volgende, 265 en 266 van hoofdstuk XXII van de algemene wet inzake douane en accijnzen, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 18 juli 1977, gesteld door het Hof van Beroep te Antwerpen en door de Correctionele Rechtbank te Turnhout.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitter A. Arts en rechter L. François, waarnemend voorzitter, en de rechters M. Bossuyt, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen*

a. Bij arrest van 27 juni 2001 in zake het openbaar ministerie en het Ministerie van Financiën tegen J. Jansen en M. Van Neer, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 2 juli 2001, heeft het Hof van Beroep te Antwerpen de prejudiciële vraag gesteld

« of de artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de Algemene Wet van 18 juli 1977 inzake Douane en Accijnzen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden omdat de strafvordering en de rechtspleging inzake Douane en Accijnzen, in tegenstelling met de strafvordering en de strafrechtspleging in het algemeen, geen onafhankelijkheid waarborgen aan de verdachte-geadministreerde, gezien de Administratie der Douane en Accijnzen fungeert als diegene die naast de opsporing ook eenzijdig, niet tegensprekelijk, het scheikundig labo-onderzoek en het boekhoudkundig onderzoek, voert, waarvan de resultaten van aard zijn dat de tenlastelegging staat of valt ».

Die zaak is ingeschreven onder nummer 2209 van de rol van het Hof.

b. Bij vonnis van 19 november 2001 in zake het openbaar ministerie en het Ministerie van Financiën tegen de b.v.b.a. Kempnaers Brandstoffen en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 3 december 2001, heeft de Correctionele Rechtbank te Turnhout de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« - Schenden de artikelen 205 en volgende van het Hoofdstuk II [lees : XXII] van de Algemene Wet van 18 juli 1977 inzake Douane en Accijnzen, de artikelen 11 [lees : 10] en 11 van de Grondwet omdat de strafvordering en de rechtspleging inzake Douane en Accijnzen, in tegenstelling met de strafvordering en de strafrechtspleging in het algemeen, geen onafhankelijkheid waarborgen aan de verdachte geadministreerde, gezien de Administratie der Douanen en Accijnzen fungeert als diegene die naast de opsporing, ook eenzijdig, niet tegensprekelijk, het technisch onderzoek en het boekhoudkundig onderzoek voert, waarvan de resultaten van aard zijn dat de tenlastelegging staat of valt ?

- Schendt artikel 265 van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake Douane en Accijnzen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat deze een discriminatie inhoudt ten opzichte van het algemeen strafrecht, in zoverre dat deze bepaling een objectieve en *quasi* absolute strafrechtelijke verantwoordelijkheid van personen weerhoudt voor de daden van een bediende, arbeiders, knechten, of verdere door hen bezoldigde personen ?

- Schenden de artikelen 265 § 3 en 266 van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake Douane en Accijnzen inzake de strafrechtelijke aansprakelijkheid, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat deze een discriminatie inhouden ten opzichte van het algemeen strafrecht in zoverre dat deze bepalingen de Strafrechter nog bevoegd achten om uitspraak te doen over de civielrechtelijke rechtsvordering, na strafrechtelijke uitspraak ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 2294 van de rol van het Hof.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

a. In de zaak nr. 2209

De procedures die aanleiding hebben gegeven tot de prejudiciële vraag betreffen twee samengevoegde zaken voor het Hof van Beroep te Antwerpen.

In de eerste zaak wordt één beklaagde vervolgd wegens inbreuken op het koninklijk besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake douane en accijnzen, bekrachtigd bij de wet van 6 juli 1978 (hierna : A.W.D.A.). De beklaagde zou zich schuldig hebben gemaakt aan de verkoop van 1.545.266 liter dieselgasolie waarvan de herkomst niet gestaafd is door regelmatige facturen van aankoop en aldus aan het ontduiken van de betaling van accijns en bijzondere accijns.

In de tweede zaak worden twee beklaagden vervolgd wegens inbreuken op de A.W.D.A. Zij zouden zich schuldig hebben gemaakt aan de onwettige fabricage van gelode benzine en dieselgasolie en aan de verkoop van 161.546 liter dieselgasolie waarvan de herkomst niet gestaafd is door regelmatige facturen van aankoop en aldus aan het ontduiken van de betaling van accijns en bijzondere accijns.

Op 15 januari 1998 werd door het Ministerie van Financiën hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen.

Op verzoek van de enige beklaagde in de eerste zaak, die ook de eerste beklaagde in de tweede zaak is, wordt een prejudiciële vraag gesteld.

b. In de zaak nr. 2294

In de zaak voor de verwijzende rechter worden zesendertig beklaagden vervolgd wegens verschillende inbreuken op de A.W.D.A.

Het eerste strafbaar feit betreft het uitslaan van 7.215.623 liter dieselgasolie als gasolieverwarming zonder de toevoeging van de herkenningmiddelen rode kleurstof en furfurol, waardoor accijns en bijzondere accijns werden ontdoken. Drieëntwintig beklaagden worden voor die inbreuk vervolgd, terwijl de overige beklaagden, allen vennootschappen, daarvoor burgerlijk en hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld.

Het tweede strafbaar feit betreft het misbruiken van de machtiging als erkend entreehouder door de manipulatie van het automatisch injectiesysteem waardoor geen herkenningmiddelen werden toegevoegd aan de gasolie. Twee beklaagden worden voor die inbreuk vervolgd, terwijl een andere beklaagde, een vennootschap, daarvoor burgerlijk en hoofdelijk aansprakelijk wordt gesteld.

Op verzoek van een aantal beklaagden beslist de Correctionele Rechtbank te Turnhout de hiervoor geciteerde prejudiciële vragen te stellen.

III. De rechtspleging voor het Hof

a. De zaak nr. 2209

Bij beschikking van 2 juli 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Op 12 juli 2001 hebben de rechters-verslaggevers, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de organieke wet, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen een arrest van onmiddellijk antwoord te wijzen.

Overeenkomstig artikel 72, tweede lid, van de organieke wet is van de conclusies van de rechters-verslaggevers aan de partijen in het bodemgeschil kennisgegeven bij op 16 juli 2001 ter post aangetekende brieven.

J. Jansen, wonende te 2018 Antwerpen, Lange Beeldekensstraat 30, heeft een memorie met verantwoording ingediend bij op 27 juli 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 26 september 2001 heeft het Hof beslist het onderzoek van de zaak overeenkomstig de gewone rechtspleging voort te zetten.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 11 oktober 2001 ter post aangetekende brieven; van de voormelde beschikking van 26 september 2001 is kennisgegeven bij dezelfde brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 23 oktober 2001.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 22 november 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 20 december 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moest worden gewezen, verlengd tot 2 juli 2002.

b. De zaak nr. 2294

Bij beschikking van 3 december 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 19 december 2001 heeft voorzitter A. Arts de termijn voor het indienen van een memorie tot dertig dagen en de termijn voor het indienen van een memorie van antwoord tot vijftien dagen ingekort.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 21 december 2001 ter post aangetekende brieven; bij dezelfde brieven is kennisgegeven van de beschikking van 19 december 2001.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 december 2001.

Memories zijn ingediend door :

- J. Jansen, bij op 17 januari 2002 ter post aangetekende brief;
- A. Fiyaz, wonende te 1050 Brussel, Johannalaan 2, bij op 18 januari 2002 ter post aangetekende brief;

- de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij, met maatschappelijke zetel te 2580 Putte, Mechelbaan 511, en S. Boeckxstaens, wonende te 2580 Putte, Pachtersdreef 6, bij op 22 januari 2002 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, bij op 22 januari 2002 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 30 mei 2002 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 3 december 2002.

c. De samengevoegde zaken

Bij beschikking van 19 december 2001 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 24 januari 2002 ter post aangetekende brieven.

De Ministerraad heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 11 februari 2002 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 6 juni 2002 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 27 juni 2002.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 11 juni 2002 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 27 juni 2002 heeft rechter L. François, waarnemend voorzitter, de zetel aangevuld met rechter J.-P. Moerman.

Op de openbare terechtzitting van 27 juni 2002 :

- zijn verschenen :

. Mr. E. Pringuet, advocaat bij de balie te Gent, voor J. Jansen;

. Mr. C. Barbier *loco* Mr. R. Tournicourt, advocaten bij de balie te Brussel, voor A. Fiyaz en *loco* Mr. E. Bernaerts, advocaat bij de balie te Leuven, voor de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en voor S. Boeckxstaens;

- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en J.-P. Snappe verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. In rechte

- A -

Wat de prejudiciële vraag in de zaak nr. 2209 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 betreft

A.1.1. In de eerste plaats werpt de Ministerraad op dat het onduidelijk is welke afweging er *in concreto* dient te gebeuren, nu de in de prejudiciële vragen opgeworpen artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de A.W.D.A. niet handelen over een scheikundig labo-onderzoek of een boekhoudkundig onderzoek, terwijl

de prejudiciële vragen uitdrukkelijk melding maken van de strafvordering en de strafrechtspleging in het algemeen, en het scheikundig labo-onderzoek en het boekhoudkundig onderzoek in het bijzonder, inzake douane en accijnzen.

A.1.2. J. Jansen (enige beklagde in de eerste zaak en eerste beklagde in de tweede zaak voor de verwijzende rechter, zaken die aanleiding hebben gegeven tot het stellen van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 2209, en tevens de negende beklagde in de zaak voor de verwijzende rechter die aanleiding heeft gegeven tot het stellen van de drie prejudiciële vragen in de zaak nr. 2294) meent dat het vervolgend bestuur overgaat tot de expertise van de boekhouding en de analyse van de genomen monsters met toepassing van de artikelen 205 en 206 van de A.W.D.A. De resultaten worden weergegeven in een proces-verbaal dat overeenkomstig artikel 272 van de A.W.D.A. een bijzondere bewijswaarde heeft. Het proces-verbaal « verdient volle geloof in rechte, totdat de valsheid daarvan bewezen wordt ». Hij herhaalt dat standpunt aangaande de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294.

A.1.3. A. Fiyaz, de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en S. Boeckxstaens (respectievelijk de zeventiende, de eenentwintigste en de tweeëntwintigste beklagde in de zaak voor de verwijzende rechter die aanleiding heeft gegeven tot het stellen van de drie prejudiciële vragen in de zaak nr. 2294) betogen dat de artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de A.W.D.A. deel uitmaken van de « controlemaatregelen ». Die bepalingen verlenen aan de Administratie der douane en accijnzen bijzondere bevoegdheden. Tevens voert artikel 205 van de A.W.D.A. een specifiek vermoeden in met betrekking tot bepaalde documenten.

A.1.4. A. Fiyaz, de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en S. Boeckxstaens menen dat douane-inbreuken en andere inbreuken voldoende gemeenschappelijke punten vertonen zodat de categorieën van vervolgte personen vergelijkbaar zijn vanuit het oogpunt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.1.5. De Ministerraad is van oordeel dat er geen verschil in behandeling bestaat tussen de strafvordering en strafrechtspleging in de materie van de douane en accijnzen en de strafvordering en strafrechtspleging in het gemeen strafrecht.

Net zoals in het gemeen strafrecht wordt in het vooronderzoek in de materie van de douane en accijnzen onderzocht of er voldoende bezwaren zijn om de verdachte te vervolgen. De voor het Hof opgeworpen artikelen bevatten geen bepalingen met betrekking tot het deskundig labo-onderzoek of het deskundig boekhoudkundig onderzoek die zouden afwijken van datgene wat bepaald is in het gemeen strafrecht.

A.2.1. Aangaande het eenzijdige, niet tegensprekelijke karakter van het deskundigenonderzoek tijdens het vooronderzoek, meent de Ministerraad dat dezelfde principes gelden zowel in de rechtspleging van het gemeen strafrecht als in de bijzondere douanestrafrechtspleging.

A.2.2. J. Jansen stelt dat de technische onderzoeken, met name het labo-onderzoek en het boekhoudkundig onderzoek, in de A.W.D.A. worden georganiseerd op een wijze die afwijkt van de regeling zoals die van toepassing is in het gemeen recht, zonder dat hiervoor een objectieve en redelijke verantwoording bestaat.

Ter ondersteuning van zijn stelling bespreekt hij de regeling van het deskundigenonderzoek in het burgerlijk recht en in het gemeen strafrecht en wijst hij de verschillen met de regeling in de A.W.D.A. aan. In tegenstelling tot de procedure in het burgerlijk recht en het gemeen strafrecht kan bij een deskundigenonderzoek in de materie van de douane en accijnzen niet worden uitgemaakt wie de technische onderzoeken heeft uitgevoerd, op welke basis en met behulp van welke methode. Ook de vraag of die onderzoeken werden uitgevoerd door gekwalificeerde personen met voldoende ernst, wetenschappelijk inzicht, vakkennis en zorgvuldigheid blijft onbeantwoord.

A.3.1. Aangaande de omkering van de bewijslast, zoals bepaald in artikel 205 van de A.W.D.A., merkt de Ministerraad op dat die geenszins onevenredig is met het door de wetgever beoogde doel om de omvang en frequentie van de fraude te bestrijden in een bijzonder technische en grensoverschrijdende materie. Vanwege de grote mobiliteit van de goederen waarop douane- en accijnsrechten verschuldigd zijn, ten gevolge waarvan het bewijs van inbreuken op de A.W.D.A. sterk werd bemoeilijkt, opteerde de wetgever ervoor een bewijswaarde te hechten aan een vastgestelde discrepantie in handelsboeken, handelsgeschriften of handelsdocumenten, tenzij het tegendeel wordt bewezen. Daartoe beschikt de betrokkene over alle middelen.

A.3.2. A. Fiyaz, de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en S. Boeckxstaens oordelen dat de bijzondere bewijskracht zoals bepaald in artikel 205 van de A.W.D.A. uiterst verregaand is. Dat artikel staat toe

dat het bewijs van ontduiking wordt geleverd op grond van de loutere vaststelling dat de boekhouding van de belastingplichtige gegevens bevat die niet overeenstemmen wat betreft aan- en verkoop van accijnsgoederen, en voert een vermoeden van fraude in. In het gemeen strafrecht daarentegen geldt een vermoeden van onschuld, en rust op de verdachte geen bewijslast aangaande zijn onschuld. Dit is een algemeen rechtsbeginsel, dat meermaals werd bevestigd door het Hof van Cassatie.

Voor dat onderscheid in behandeling bestaat volgens de beklaagden geen objectieve en redelijke verantwoording.

A.3.3. In zijn memorie van antwoord merkt de Ministerraad op dat de omstandigheid dat de boekhouding niet overeenstemt met de aan- en verkoop van goederen in vele gevallen wordt ondersteund door materiële vaststellingen van de douaneambtenaren. Een concrete vaststelling zal bijna steeds aan de basis liggen van het onderzoek van de boekhouding. Bovendien zal de niet-overeenstemming van de boekhouding in de meeste gevallen slechts één van de elementen zijn om het bestaan van de fraude aan te tonen en kan de betrokkene steeds het tegenbewijs leveren.

A.4.1. De monsterneming, zoals geregeld bij artikel 206 van de A.W.D.A., schendt, volgens de Ministerraad, niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De monsterneming gebeurt steeds in aanwezigheid van de aangever, tenzij deze uitdrukkelijk of stilzwijgend weigert hierbij aanwezig te zijn. Daarnaast worden de monsters steeds in een voldoende hoeveelheid genomen zodat, naast een expertise, ook kan worden overgegaan tot een tegenexpertise en eventueel een gerechtelijke expertise.

Bovendien wordt op geen enkele wijze aangegeven waarom en/of hoe de wijze waarop de monsterneming en het labo-onderzoek gebeuren, onvoldoende waarborgen zou bieden aangaande de onafhankelijkheid waarmee dat onderzoek geschiedt.

A.4.2. In zijn memorie van antwoord beklemtoont de Ministerraad dat indien een monsterneming niet mogelijk zou zijn, het tevens onmogelijk zou zijn om aan te tonen of de goederen beantwoorden aan de in de aangifte vermelde gegevens en om de correcte berekening van de accijnzen uit te voeren.

A.4.3. De memories van J. Jansen, A. Fiyaz, de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en S. Boeckxstaens handelen niet uitdrukkelijk over de monsterneming zoals bepaald in artikel 206 van de A.W.D.A., maar enkel over de onderzoeken in het algemeen (A.2.2) of over het gebrek aan onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de Administratie (A.5.2).

A.5.1. De Ministerraad wijst in laatste instantie erop dat de zienswijze van de beklaagden voor de verwijzende rechters, die ervan uitgaan dat ten gevolge van de bepalingen van de A.W.D.A. er een gebrek aan onafhankelijkheid zou bestaan nu de Administratie der douane en accijnzen naast de opsporing ook eenzijdig en niet tegenstelbaar het scheikundig onderzoek en het boekhoudkundig onderzoek uitvoert, niet kan worden gevolgd. De vaststelling dat de Administratie de wettelijke opdrachten van onderzoeker en vervolgende partij cumuleert is niet van die aard dat het onderzoek onvoldoende waarborgen zou bieden voor de onafhankelijkheid.

Bovendien wordt op geen enkele wijze aangegeven waaruit het gebrek aan onafhankelijkheid of objectiviteit zou blijken.

Zelfs indien men zou aannemen dat de Administratie minder onafhankelijk optreedt dan het openbaar ministerie, dan nog ziet de Ministerraad niet in hoe dat gegeven het recht van de beklaagde op een onafhankelijke behandeling van zijn zaak in het gedrang zou brengen. Een beklaagde wordt immers pas veroordeeld wanneer de rechter ten gronde, en niet de Administratie, de ten laste gelegde feiten voldoende bewezen acht. Daarenboven hebben het openbaar ministerie en zelfs de onderzoeksrechter een belangrijke invloed op de opsporing en de vervolging.

A.5.2. A. Fiyaz, de b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en S. Boeckxstaens wijzen erop dat de driedubbele hoedanigheid van de Administratie (zijnde onderzoeker, vervolger, belanghebbende) haar onafhankelijkheid en onpartijdigheid in de weg staat.

De strafvordering in het kader van de douane en accijnzen wordt uitgeoefend door leden van de Administratie, die tot de uitvoerende macht behoren, terwijl voor misdrijven in het gemeen strafrecht de strafvordering wordt toevertrouwd aan leden van de rechterlijke macht. Het toevertrouwen van de strafvordering

aan onafhankelijk opererende magistraten garandeert een onafhankelijk optreden van de strafrechtelijk vervolgende instantie, waarbij het onderzoek zowel *à charge* als *à décharge* wordt gevoerd.

Als onderzoeker heeft de Administratie baat bij een veroordeling, daar zo tevens de burgerlijke vordering kan worden uitgeoefend voor de invordering van de vermeende ontdoken douane- en accijnsrechten.

Bovendien hebben de betrokken individuele ambtenaren van de Administratie bij de veroordeling een rechtstreeks belang van pecuniaire aard, daar zij persoonlijke financiële beloningen en vergoedingen genieten.

Wat de tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 betreft

A.6.1. Alhoewel de tweede prejudiciële vraag de indruk zou kunnen wekken dat het gehele artikel 265 van de A.W.D.A. ter toetsing voorligt, blijkt, volgens de Ministerraad, onmiskenbaar dat enkel de paragrafen 1 en 2 voorliggen.

Volgens hem werd die prejudiciële vraag reeds door het Hof beantwoord in het arrest nr. 43/2001 van 29 maart 2001 en bijgevolg gedraagt hij zich naar de wijsheid van het Hof.

A.6.2. De b.v.b.a. Putse Brandstoffen Maatschappij en S. Boeckxstaens menen dat artikel 265 van de A.W.D.A. de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, doordat het in tegenstelling tot het gemeen strafrecht een objectieve en nagenoeg absolute strafrechtelijke verantwoordelijkheid van personen inhoudt voor de daden van door hen bezoldigde personen, terwijl in het gemeen strafrecht het principe geldt dat geldboeten persoonlijk zijn en niet kunnen worden gevorderd van personen waarvan de veroordeelde aangestelde of orgaan is.

Bovendien geldt in de materie van douane en accijnzen dat de hoofdelijke aansprakelijkheid automatisch voortvloeit uit de veroordeling, terwijl in het gemeen strafrecht diegene die zijn schade hersteld wenst te zien, dient te bewijzen dat hij schade geleden heeft, dat diegene tegen wie hij zich burgerlijke partij stelt een fout heeft begaan en dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen de fout en de schade. Bovendien kan de strafrechter, in het gemeen strafrecht, afwijken van de in artikel 50 van het Strafwetboek bedoelde hoofdelijke aansprakelijkheid, terwijl die mogelijkheid niet bestaat voor inbreuken op de A.W.D.A.

Voor die onderscheiden behandeling bestaat volgens hen geen redelijke verantwoording. Noch de beweerde complexiteit van de bestrijding van de fraude op het gebied van douane en accijnzen, noch de bedragen van de beweerde ontdoken rechten en de boeten daarop, kunnen rechtvaardigen dat aan de strafrechter elke mogelijkheid wordt ontnomen om af te wijken van de in artikel 265 van de A.W.D.A. bedoelde hoofdelijke aansprakelijkheid.

A.6.3. A. Fiyaz hanteert dezelfde argumenten, maar transponeert de vraag naar de artikelen 265, § 3, en 266 van de A.W.D.A.

Wat de derde prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 betreft

A.7. Volgens de Ministerraad is de prejudiciële vraag, zoals ze is gesteld in het vonnis van de Correctionele Rechtbank, onduidelijk. De artikelen die worden opgeworpen zijn vreemd aan de regel dat de rechter inzake douane en accijnzen bij wie de strafvordering aanhangig is, zelfs in geval van vrijspraak, uitspraak doet over de burgerlijke vordering tot betaling van de ontdoken rechten en accijnzen. Die bevoegdheid is rechtstreeks vervat in artikel 283 van de A.W.D.A. en is ingegeven door redenen van efficiëntie bij de behandeling van de zaken voor de rechtbanken. Desalniettemin staan beide vorderingen volledig los van elkaar. Bij de invordering van de ontdoken rechten en accijnzen treedt de Administratie niet op in de hoedanigheid van vervolgende partij voor de fraude, maar als publiekrechtelijke rechtspersoon aan wie de invordering van de ontdoken rechten is toevertrouwd. Bijgevolg dient de strafrechter ook in geval van vrijspraak van de verdachte uitspraak te doen over de burgerlijke rechtsvordering van de Staat tot betaling van de rechten.

A.8. Uiterst subsidiair stelt de Ministerraad dat de artikelen 265, § 3, en 266 van de A.W.D.A. geenszins aan de strafrechter de bevoegdheid verlenen om in geval van vrijspraak alsnog uitspraak te doen over de burgerlijke rechtsvordering, met name de vordering tot betaling van de ontdoken rechten. De desbetreffende artikelen kunnen enkel worden toegepast in het geval dat door de strafrechter een veroordeling wordt uitgesproken.

- B -

De prejudiciële vraag in de zaak nr. 2209 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 (artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de algemene wet inzake douane en accijnzen)

B.1. De prejudiciële vraag in de zaak nr. 2209 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 betreffen de bestaanbaarheid van de artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de algemene wet inzake douane en accijnzen (A.W.D.A.) met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, omdat de strafvordering en de strafrechtspleging in het algemeen, het scheikundig labo-onderzoek, het technisch onderzoek en het boekhoudkundig onderzoek in het bijzonder, inzake douane en accijnzen, in tegenstelling tot in het gemeen strafprocesrecht, aan de « verdachte-geadministreerde » niet de waarborgen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid zouden bieden, omdat de Administratie der douane en accijnzen optreedt als « diegene die naast de opsporing, ook eenzijdig, niet tegensprekelijk, het [...] onderzoek voert, waarvan de resultaten van aard zijn dat de tenlastelegging staat of valt ».

B.2. De artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de A.W.D.A. luiden:

« Art. 205. Wanneer de ambtenaren der douane en accijnzen vaststellen dat de handelsboeken, de handelsgeschriften of de handelsdocumenten van een handelaar gegevens bevatten die niet overeenstemmen wat betreft de aan- en verkoop van met rechten of met accijns belaste goederen of goederen waarvoor bedragen bij invoer of bij uitvoer kunnen worden toegekend, kunnen die boeken, geschriften en documenten worden ingeroepen als bewijs van de vaststelling van een fraude der rechten zolang het tegendeel niet bewezen is. »

« Art. 206. § 1. De ambtenaren mogen bij de verificatie van goederen onder douane- of accijnsverband kosteloos monsters nemen. Eveneens mogen zij, in de aan hun toezicht onderworpen fabrieken, kosteloos monsters nemen van de grondstoffen, van de in bewerking zijnde stoffen en van de bekomen producten.

§ 2. De aangevers en de fabrikanten moeten, desverzocht, kosteloos de recipiënten leveren waarin de monsters dienen vervat.

§ 3. Bij geschil over de wijze van monsterneming of over de grootte van het monster beslissen de daartoe door de Minister van Financiën aangewezen ambtenaren en beambten. »

« Art. 207. § 1. Fabrikanten en handelaars die producten vervaardigen of verhandelen, welke aan accijnzen onderhevig zijn gesteld, zijn gehouden op boete van duizend tot

tienduizend [frank], telkens wanneer zij daartoe door ambtenaren van de administratie der douane en accijnzen worden verzocht, zonder verplaatsing hun facturen, boeken en andere stukken van comptabiliteit over te leggen, waarvan inzage nodig mocht worden geacht.

§ 2. De Minister van Financiën duidt de klassen van ambtenaren aan, die vooral bevoegd zijn om inzage van bedoelde facturen, boeken of bescheiden te vorderen. »

« Art. 208. § 1. Om het bedrog te keer te gaan, is de Minister van Financiën gemachtigd tot het inrichten, in de huizen en fabrieken waarin aan accijnzen onderhevige producten worden vervaardigd, van een naar door hem zelf te bepalen grondslagen te houden toezicht op de werkzaamheden, alsmede tot het regelen van deze. Ten ware daarop reeds, bij enige andere wetsbepaling, straffen mochten zijn gesteld, worden de overtredingen van door hem uitgevaardigde voorschriften gestraft met een boete van vijfduizend tot vijfentwintigduizend [frank].

§ 2. Ook mag hij van dezulken in wier huizen of fabrieken toezicht is ingericht, de kosten daarvan terugvorderen. Waar het nodig is zal dit terugvorderen mogen geschieden door middel van dwangbevelen, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 313 en 314. »

« Art. 209. De personeelsleden van de dienst enquêtes van het Hoog Comité van toezicht hebben, tot het opsporen en vaststellen van sluikerij, volkomen dezelfde macht als de ambtenaren van de administratie der douane en accijnzen. »

« Art. 210. § 1. De bestuursdiensten van de Staat, met inbegrip van de parketten en de griffies der hoven en rechtbanken, de besturen van de provinciën en van de gemeenten, zomede de openbare organismen en instellingen, zijn gehouden wanneer zij daartoe aangezocht zijn door een ambtenaar van een der Rijksbesturen belast met de aanslag in, of de invordering van de belastingen, hem alle in hun bezit zijnde inlichtingen te verstrekken, hem zonder verplaatsing, van alle in hun bezit zijnde akten, stukken, registers en om 't even welke bescheiden inzage te verlenen en hem alle inlichtingen, afschriften of uittreksels te laten nemen, welke bedoelde ambtenaar ter verzekering van de aanslag in, of de heffing van de door de Staat geheven belastingen nodig acht.

Onder openbare organismen dienen verstaan, naar de geest van deze wet, de instellingen, maatschappijen, verenigingen, inrichtingen en diensten welke de Staat mede beheert, waaraan de Staat een waarborg verstrekt, op welke bedrijvigheid de Staat toezicht uitoefent of waarvan het bestuurspersoneel aangewezen wordt door de regering, op haar voordracht of mits haar goedkeuring.

Van de akten, stukken, registers en bescheiden of inlichtingen in verband met gerechtelijke procedures, mag evenwel geen inzage worden verleend zonder uitdrukkelijke toelating van de procureur-generaal of de auditeur-generaal.

Alinea 1 is niet van toepassing op het Bestuur der Postcheques, het Nationaal Instituut voor de Statistiek, noch op de kredietinstellingen. Andere afwijkingen van deze bepaling kunnen worden ingevoerd bij door de Minister van Financiën mede ondertekende koninklijke besluiten.

§ 2. Elke inlichting, stuk, proces-verbaal of akte ontdekt of bekomen in het uitoefenen van zijn functies, door een ambtenaar van een fiscaal Rijksbestuur, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een der hierboven aangeduide diensten, kan door de Staat ingeroepen worden voor het opsporen van elke krachtens de belastingwetten verschuldigde som.

Desondanks kan het aanbieden tot registratie van de processen-verbaal en van de verslagen over expertises betreffende gerechtelijke procedures, het bestuur dan alleen toelaten die akten in te roepen mits het daartoe de in § 1, alinea 3 bepaalde toelating heeft bekomen.

§ 3. Elk ambtenaar van een belastingbestuur van de Staat, regelmatig belast met een controle of een onderzoek in verband met de toepassing van een bepaalde belasting bij een natuurlijke of een rechtspersoon is van rechtswege gemachtigd alle inlichtingen op te zoeken of in te zamelen welke de juiste heffing van alle door deze persoon verschuldigde andere rechten kunnen verzekeren. »

B.3.1. De Ministerraad voert aan dat de artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de A.W.D.A. niet handelen over een scheikundig labo-onderzoek, een technisch of een boekhoudkundig onderzoek, zodat het Hof zijn grondwettigheidstoezicht dient te beperken tot de vergelijking van de strafvordering en de strafrechtpleging in het algemeen inzake douane en accijnzen met de strafvordering en de strafrechtpleging in het gemeen strafprocesrecht.

B.3.2. De artikelen 205 en volgende van hoofdstuk XXII van de A.W.D.A. strekken ertoe bijzondere bevoegdheden toe te kennen aan de ambtenaren van de Administratie der douane en accijnzen, in het kader van de opsporing en vaststelling van inbreuken op de douane- en accijnswetgeving. De in het geding zijnde bepalingen hebben betrekking op controlemaatregelen die door hen kunnen worden genomen.

Uit de verwijzingsbeslissingen en de memories van de partijen kan evenwel worden afgeleid dat de prejudiciële vragen enkel betrekking hebben op de artikelen 205 en 206 van de A.W.D.A.

B.3.3. Het Hof beperkt derhalve zijn onderzoek tot de artikelen 205 en 206 van de A.W.D.A.

Wat artikel 205 van de A.W.D.A. betreft

B.4. Artikel 205 van de A.W.D.A. voert een « bewijs van de vaststelling van een fraude der rechten » in ten laste van de handelaar wiens handelsboeken, handelsgeschriften of handelsdocumenten gegevens bevatten die niet overeenstemmen wat betreft de aan- en verkoop van met rechten of met accijns belaste goederen of goederen waarvoor bedragen bij in- of uitvoer kunnen worden toegekend; dat bewijs geldt « zolang het tegendeel niet bewezen is ».

B.5. Uit de gegevens van het dossier blijkt dat het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet van een « vermoeden van fraude » en een « omkering van de bewijslast », die zouden afwijken van het in het gemeen recht geldende vermoeden van onschuld.

B.6.1. De wetgever wilde, door de bepalingen van de algemene wet inzake douane en accijnzen aan te nemen, een eigen systeem voor strafrechtelijke opsporing en vervolging ontwikkelen, teneinde de omvang en de frequentie van de fraude te bestrijden in die bijzonder technische en vaak grensoverschrijdende materie, die mede grotendeels door een uitgebreide Europese regelgeving wordt beheerst. Het gegeven dat de wetgever in die specifieke aangelegenheid is afgeweken van het gemeen recht, is op zich niet discriminatoir.

B.6.2. Er moet evenwel worden nagegaan of de in het geding zijnde bepaling geen onverantwoord verschil in behandeling teweegbrengt, tussen personen die worden vervolgd wegens inbreuken op de A.W.D.A. en personen die worden vervolgd wegens inbreuken op andere strafbepalingen.

B.7.1. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 22 juni 1976 die de in het geding zijnde bepaling in de A.W.D.A. heeft ingevoegd, blijkt dat de wetgever heeft willen voorkomen dat sommige belastingontduikers zouden aanvoeren dat de bij hen gevonden stukken of gegevens niets te maken hebben met de vermoede fraude. Bovendien geldt het vermoeden van fraude slechts voor de verrichtingen waarvoor niet overeenstemmende stukken zullen worden gevonden (*Parl. St.*, Kamer, 1975-1976, nr. 709/2, pp. 5-6).

B.7.2. Wanneer vaststaat dat de handelsboeken, de handelsgeschriften of de handelsdocumenten van een handelaar gegevens bevatten die niet overeenstemmen wat betreft de aankoop en de verkoop van met rechten of met accijns belaste goederen of goederen waarvoor bedragen bij de invoer of bij de uitvoer kunnen worden toegekend, vermag de wetgever aan te nemen dat fraude werd gepleegd en dat de handelaar die eigenaar is van de handelsboeken, de handelsgeschriften of de handelsdocumenten normalerwijze de persoon is die de fraude heeft gepleegd. Die regel stelt weliswaar een verschil in behandeling in, in zoverre hij afwijkt van het beginsel volgens hetwelk de bewijslast op de vervolgende partij weegt. Die afwijking is echter verantwoord, in het licht van de in B.6.1 en B.7.1 vermelde redenen, door de moeilijke bewijsbaarheid van inbreuken op de douane- en accijnswetgeving ten gevolge van de mobiliteit van de goederen waarop douane- en accijnsrechten verschuldigd zijn.

Al kan het voorkomen dat de vastgestelde discrepantie het gevolg is van een louter materiële vergissing of dat de fraude buiten het medeweten van de handelaar werd gepleegd, toch maakt de in het geding zijnde bepaling geen onevenredige inbreuk op het vermoeden van onschuld, aangezien, enerzijds, zij het bewijs van het tegendeel toestaat met alle bewijsmiddelen, die de rechter in aanmerking moet nemen, en, anderzijds, de omkering van de bewijslast alleen plaatsheeft bij een aanwijzing van fraude in de in artikel 205 van de A.W.D.A bedoelde stukken die de betrokkene heeft opgemaakt of diende op te maken.

B.7.3. Artikel 205 van de A.W.D.A. is niet onbestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Wat artikel 206 van de A.W.D.A. betreft

B.8. Het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet van artikel 206 van de A.W.D.A., dat de ambtenaren van de Administratie der douane en accijnzen de bevoegdheid verleent om kosteloos monsters te nemen, omdat de monsterneming « eenzijdig » en « niet tegensprekelijk » zou zijn.

B.9.1. De Ministerraad meent dat tussen de categorie van personen die worden verdacht van misdrijven, strafbaar gesteld in de douane- en accijnswetgeving, en de categorie van personen die worden verdacht van misdrijven, strafbaar gesteld in het gemeen recht, geen onderscheid bestaat, omdat, ongeacht of het gaat om een douanemisdrijf dan wel om een gemeenrechtelijk misdrijf, de verdachte geen recht op tegenspraak heeft met betrekking tot de monsterneming in het vooronderzoek.

B.9.2. Het deskundigenonderzoek in het gemeen strafrecht kan in het stadium van het opsporingsonderzoek of van het gerechtelijk onderzoek op tegenspraak worden gevoerd wanneer de magistraat die het beveelt van oordeel is dat de tegenspraak geen afbreuk doet aan de inquisitoriale strafrechtspleging in die stadia, die de wetgever heeft gewild om, enerzijds, rekening houdend met het vermoeden van onschuld, te vermijden dat personen onnodig in diskrediet worden gebracht en, anderzijds, met het oog op doeltreffendheid, snel te kunnen handelen, zonder de schuldigen op de hoogte te brengen.

B.9.3. De exceptie van de Ministerraad wordt verworpen.

B.10.1. Het verschil in behandeling tussen een persoon ten aanzien van wie een monsterneming gebeurt in het gemeen strafrecht en een persoon ten aanzien van wie een monsterneming gebeurt in de materie van de douane en accijnzen, berust op een objectief criterium van onderscheid op grond van de aard van de bij wet omschreven misdrijven. Dat criterium van onderscheid is pertinent. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 30 juni 1951 die de in het geding zijnde bepaling in de A.W.D.A. heeft ingevoegd, blijkt dat de wetgever heeft willen vermijden dat de douane haar taak niet naar behoren zou kunnen vervullen doordat het haar niet zou zijn toegestaan monsters te nemen van goederen onder douaneverband, ten einde de soort, het alcoholgehalte, het suikergehalte, enz. ervan te bepalen (*Parl. St.*, Kamer, 1950-1951, nr. 10, p. 3), aangezien voor het opsporen van sommige smokkelpraktijken die monsternemingen onontbeerlijk zijn (*Parl. St.*, Senaat, 1950-1951, nr. 329, pp. 1 en 3).

B.10.2. Het Hof dient nog te onderzoeken of die monsterneming niet op onevenredige wijze afbreuk doet aan de rechten van verdediging.

B.10.3. De resultaten van de monsterneming kunnen door de verdachten enkel worden betwist voor de rechter ten gronde, zonder dat de ambtenaren van de Administratie der douane en accijnzen in het vooronderzoek tegenspraak moeten verzekeren. Bovendien bepaalt artikel 206, § 3, van de A.W.D.A. dat de daartoe door de Minister van Financiën aangewezen ambtenaren en beambten de geschillen beslechten over de wijze van monsterneming en over de grootte van het monster.

B.10.4.1. De wetgever heeft gewild bepaalde fraudepraktijken te verhinderen door, met het oog op de doeltreffendheid, snel te kunnen handelen, zonder de verdachten op de hoogte te brengen. Die doelstelling is van die aard dat de wetgever ze als primordiaal heeft kunnen beschouwen.

Zelfs de omstandigheid dat de resultaten van de monsterneming worden weergegeven in een proces-verbaal dat krachtens artikel 272 van de A.W.D.A. een bijzondere bewijswaarde heeft, is niet van aard dat zij aan artikel 206 van de A.W.D.A. zijn verantwoording zou ontnemen. Volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie mag, aangaande die processen-verbaal, het tegenbewijs worden geleverd door alle bewijsmiddelen, die door de rechter moeten worden beoordeeld.

B.10.4.2. De bepaling volgens welke de geschillen over de wijze van monsterneming en over de grootte van het monster worden beslecht door de daartoe door de Minister van Financiën aangewezen ambtenaren en beambten, ontnemt aan de betrokkenen niet het recht om die desbetreffende beslissingen voor de rechter aan te vechten. Overigens is deze laatste in zijn oordeel door geen enkele tekst gebonden door de beslissingen van de ambtenaren, omdat de bijzondere wettelijke bewijswaarde van het proces-verbaal dat de resultaten van de monsterneming weergeeft enkel verbonden is aan de persoonlijk door de verbalisant gedane vaststellingen.

B.10.5. Artikel 206 van de A.W.D.A. is niet onbestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.11. De prejudiciële vraag in de zaak nr. 2209 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 dienen ontkennend te worden beantwoord.

De tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 (artikel 265 van de A.W.D.A.)

B.12. De tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 betreft de bestaanbaarheid van artikel 265 van de A.W.D.A. met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, « in zoverre dat deze bepaling een objectieve en *quasi* absolute strafrechtelijke verantwoordelijkheid van personen weerhoudt voor de daden van een bediende, arbeiders, knechten, of verdere door hen bezoldigde personen ».

B.13. Artikel 265 van de A.W.D.A. luidt :

« § 1. Alle kooplieden, trafikanten, fabrikanten, neringdoende lieden, schippers, voerlieden en verdere personen, welke wegens hun handel of bedrijf, en particulieren, welke wegens hun bijzondere zaken in enige betrekking zouden staan met de administratie, zullen te dezen aanzien verantwoordelijk zijn voor de daden van hun bedienden, arbeiders, knechten of verdere door hen bezoldigde personen, voor zover die daden tot het door hen uitgeoefend bedrijf betrekkelijk zijn.

§ 2. Wanneer zodanige kooplieden of andere in § 1 vermelde personen bekeurd worden, wegens fraude of andere overtreding van deze wet of van de bijzondere wetten, en zij tot hun verontschuldiging zouden willen beweren dat zulks door hun bedienden, knechten of arbeiders, buiten hun kennis is geschied, zullen zij desniettemin, en ondanks hun onbewustheid der daad, de boeten oplopen op dusdanige misdrijven gesteld.

§ 3. De natuurlijke personen of de rechtspersonen zijn burgerlijk en hoofdelijk aansprakelijk voor de geldboeten en kosten die het gevolg zijn van de veroordelingen die ingevolge de wetten inzake douane en accijnzen tegen hun gemachtigden of bestuurders, zaakvoerders of vereffenaars zijn uitgesproken wegens misdrijven die zij in die hoedanigheid hebben begaan. »

B.14.1. De Ministerraad voert aan dat de prejudiciële vraag, wat artikel 265, § 3, van de A.W.D.A. betreft, feitelijke grondslag mist, daar de in die bepaling vervatte regeling enkel handelt over de burgerlijke en hoofdelijke aansprakelijkheid van de aansteller.

B.14.2. Artikel 265, § 3, van de A.W.D.A. is immers vreemd aan de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de aansteller, die in artikel 265, §§ 1 en 2, is geregeld. Bijgevolg onderzoekt het Hof niet de grondwettigheid van die bepaling.

B.15. De in artikel 265, § 1, gevestigde aansprakelijkheid is, zoals het Hof van Cassatie heeft vastgesteld, van strafrechtelijke aard en is algemeen in die zin dat ze zich uitstrekt tot de daden van eenieder die, al dan niet bezoldigd, de in dat artikel genoemde persoon, hier genoemd « de aansteller », bijstaat in zijn activiteit of bedrijf of hem daarin vervangt op voorwaarde dat die inbreuken verband houden met de beroepsbezigheid van de aansteller.

Volgens dezelfde rechtspraak strekt die aansprakelijkheid zich uit tot alle soorten van straffen, met inbegrip van de gevangenisstraf. Evenwel wordt ze beperkt tot de betaling van de geldboete ingeval de aansteller bewijst dat het betrokken misdrijf buiten zijn kennis is geschied (artikel 265, § 2, van de A.W.D.A.).

B.16. Met de voornoemde bepalingen beoogde de wetgever te verzekeren dat de aansteller zich niet op zijn onschuld zou kunnen beroepen door te beweren dat hij vreemd is gebleven aan de inbreuk gepleegd door zijn personeel. De wetgever wou daarbij de aansteller verantwoordelijk stellen die, naar zijn oordeel, als eerste voordeel zou halen uit de fraude waarvan hij zou beweren dat hij er niet op de hoogte van was.

B.17.1. De aan de Belgen toegekende rechten en vrijheden moeten krachtens artikel 11 van de Grondwet zonder discriminatie worden gehandhaafd. Die rechten en vrijheden omvatten de waarborgen welke voortvloeien uit de algemene beginselen van het strafrecht.

B.17.2. Door de aansteller strafrechtelijk verantwoordelijk te stellen voor de handelingen van zijn aangestelden vermoedt de wetgever niet alleen dat die aansteller uit de fraude voordeel heeft gehaald maar ook dat hij eraan heeft meegewerkt.

B.17.3. Enerzijds, kunnen de vervolgende overheden op grond van de algemene bepalingen van hoofdstuk VII van het Strafwetboek betreffende de « deelneming van verscheidene personen aan eenzelfde misdaad of wanbedrijf » aantonen dat de aansteller eventueel mededader of medeplichtige van het misdrijf inzake douane is. De wetgever kan weliswaar, zonder het gelijkheidsbeginsel te schenden, een eigen systeem voor opsporing, vaststelling en vervolging ontwikkelen dat afwijkt van het gemeen recht, teneinde de omvang en de frequentie van de fraude inzake douane en accijnzen te bestrijden. Hij kan ook de elementen bepalen die eigen zijn aan de inbreuken op die regels, aangezien de bestraffing ervan vaak wordt bemoeilijkt door het aantal personen die betrokken zijn bij de handel en het

vervoer van de goederen waarop die rechten verschuldigd zijn. Maar door het algemene en onweerlegbare karakter ervan bereikt het vermoeden dat in de in het geding zijnde bepaling is vastgelegd, die doelstelling door een zwaarwichtige inbreuk op het fundamentele beginsel van het persoonlijke karakter van de straffen.

B.17.4. Anderzijds, moet worden opgemerkt dat met betrekking tot de bezorgdheid van de wetgever om de werkelijke betaling van de boeten te vergemakkelijken en de aansteller ertoe aan te zetten zijn aangestelden te verbieden inbreuken inzake douane te begaan, artikel 265, § 3, van de A.W.D.A. de aansteller burgerlijk aansprakelijk maakt voor de boeten en kosten waartoe zijn aangestelden werden veroordeeld. Die bepaling is van die aard dat zij de aansteller ervan moet overtuigen zich enkel met betrouwbare medewerkers te omringen en op hen een werkelijk toezicht uit te oefenen.

B.17.5. Daaruit volgt dat het betwiste vermoeden, dat in strijd is met het beginsel van het persoonlijke karakter van de straffen, niettegenstaande de afzwakking vervat in paragraaf 2 van de in het geding zijnde bepaling, op onevenredige wijze inbreuk maakt op de principes die de bewijslast in strafzaken moeten beheersen.

B.18. De tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294, wat de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de aansteller betreft, dient bevestigend te worden beantwoord.

De derde prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 (artikelen 265, § 3, en 266 van de A.W.D.A.)

B.19. De derde prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 betreft de bestaanbaarheid van de artikelen 265, § 3, en 266 van de A.W.D.A. met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, « in zoverre dat deze bepalingen de strafrechter nog bevoegd achten om uitspraak te doen over de civielrechtelijke rechtsvordering, na strafrechtelijke uitspraak ».

B.20. Artikel 266 van de A.W.D.A. luidt :

« § 1. Behoudens tegenstrijdige beschikking in bijzondere wetten en onverminderd de boeten en verschuldigdverklaringen ten bate van de Schatkist, zijn de overtreders, hun medeplichtigen en de voor het misdrijf aansprakelijke personen solidair gehouden tot betalen

van de rechten en taksen welke door de fraude aan de Schatkist werden onttrokken, zomede van de eventueel verschuldigde nalatigheidsinteressen.

§ 2. De voor een zaak ingevorderde sommen worden bij voorrang aangewend tot betaling van de nalatigheidsinteressen en van de rechten en taksen. »

B.21.1. De Ministerraad voert aan dat de prejudiciële vraag feitelijke grondslag mist, daar die bepalingen vreemd zijn aan de regel, inzake douane en accijnzen, dat de rechter bij wie de strafvordering aanhangig is, zelfs in geval van vrijspraak, uitspraak doet over de burgerlijke vordering tot betaling van de ontdoken rechten en accijnzen. In die bevoegdheid is voorzien in artikel 283 van de A.W.D.A.

B.21.2. De artikelen 265, § 3, en 266 van de A.W.D.A. zijn inderdaad vreemd aan de regel, inzake douane en accijnzen, dat de rechter bij wie de strafvordering aanhangig is, zelfs in geval van een vrijspraak, uitspraak doet over de burgerlijke vordering tot betaling van de ontdoken rechten en accijnzen. Die aangelegenheid is geregeld in artikel 283 van de A.W.D.A., waarover het Hof zich heeft uitgesproken in zijn arrest nr. 38/2002 van 20 februari 2002.

Bijgevolg behoeft de derde prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 geen antwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht:

1. De artikelen 205 en 206 van de algemene wet inzake douane en accijnzen schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

2. Artikel 265, §§ 1 en 2, van dezelfde wet schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

3. De derde prejudiciële vraag in de zaak nr. 2294 behoeft geen antwoord.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 15 oktober 2002, door de vermelde zetel, waarin rechter J.-P. Moerman voor de uitspraak is vervangen door rechter R. Henneuse, overeenkomstig artikel 110 van dezelfde wet.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts